

800

JÄMSTÄLLDHET?

**ÅR
KVAR
TILL**

STUDIEMATERIAL

**För arbetarkvinnor är
framtiden en annan.
Med samma ökningstakt
kommer det att ta hela
890 år tills inkomstgapet
har sluts gentemot
männen.**

Från rapporten "800 år kvar till jämställdhet?"

Innehåll

Om materialet	4
Kort om Jämställdhetsinstitutet	5
Introduktion till träffarna	6
Tips på hur ni kan komma igång!	7
TRÄFF 1: Varför klass, kön och etnicitet för att förstå? Varför jämlik jämställdhet?	8
TRÄFF 2: Arbetarkvinnor halkar efter – och särskilt de med utländsk bakgrund. Varför har jämställdheten backat?	10
TRÄFF 3: Ojämställdheten är dyr och destruktiv – hur gör vi Sverige mer jämställt?	12
Tips framåt	15

Om materialet

Det här är ett material för er som vill leda eller sätta igång cirklar och samtal utifrån rapporten **“800 år kvar till jämställdhet?”**. Rapporten, som är utgiven av Jämställdhetsinstitutet, visar på de ekonomiska klyftor som finns i Sverige när vi ser till klass, kön och etnicitet.

Det här studiematerialet är tänkt att stimulera till eftertanke, diskussion och reflektion för en djupare förståelse av hur Sverige dras isär just nu och riskerar att dras isär ännu mer. Rapporten utgår från statistik från siffror och diagram. Men hur blir staplarna och graferna till verklighet? Hur kan vi förstå hur de som drabbas märker av detta i sina liv? Och vad kan vi – var och en – göra för att göra situationen bättre?

Upplägget är enkelt. Först läser ni rapporten och därefter samlas ni för diskussion. Förslaget är att ni ses vid tre träffar, för att ta er an olika frågeställningar och vinklar. Det går självklart bra att använda det här studiematerialet på andra sätt, för att exempelvis ha en heldag där rapporten och temat avhandlas. Det går också bra att ändra ordningen för träffarna eller plocka ut enskilda övningar och fördjupa er i dessa, alternativt komplettera med egna frågor eller övningar.

Vår förhoppning är att ni blir stärkta i er kunskap och förståelse av den ekonomiska ojämställdhetens orsaker och konsekvenser i vårt land. Men kanske framför allt att ni får energi och styrka för att vara med i förändringen – för ett jämställt Sverige i framtiden.

**Ta kontakt med din lokala ABF-avdelning
för att få hjälp att komma igång!**

Kort om Jämställdhetsinstitutet

och rapporten “800 år kvar till jämställdhet?”

Jämställdhetsinstitutet är en idé- och opinionsplattform som grundades hösten 2024. Syftet med institutet är att granska och sprida kunskap om hur svensk jämställdhet mår.

Utgångspunkten är begreppet “jämlig jämställdhet”, där klass, kön och etnicitet samspelar för att mäta hur jämställdheten ser ut i samhället – på riktigt. Det bygger på övertygelsen om att jämställdhet måste vara samhällets och därmed politikens ansvar.

“800 år kvar till jämställdhet?” var Jämställdhetsinstitutets första rapport och gavs ut i september 2024. Rapporten går att beställa på Jämställdhetsinstitutets hemsida. Där finns även rapporten att läsa eller ladda ned.

I samarbete med PRO har även rapporten “För jämställda tjänstepensioner” givits ut. Jämställdhetsinstitutet är aktiva på sociala medier och i samhällsdebatten. De föreläser runtom i landet, håller i workshops och kurser.

Introduktion till träffarna

Till att börja med behöver samtliga deltagare få tillgång till rapporten “800 år kvar till jämställdhet?”. Den finns att beställa eller ladda ned från Jämställdhetsinstitutets hemsida (www.jamstalldhetsinstitutet.se).

Börja med att läsa rapporten. Det kan vara bra att uppmuntra deltagarna att anteckna reflektioner och frågor som kommer upp under läsningens gång. På så sätt får ni med er spontana inspel som kan tillföra ännu mer till era diskussioner.

Tillsammans är det bra att ni kommer överens om hur lång tid ni vill ha mellan träffarna. Det kan till exempel vara bra att ha några veckor emellan för att hinna reflektera över det ni har pratat om till nästa gång. Det kan också vara bra om alla deltagare har med sig rapporten till själva träffarna, så att ni tillsammans kan titta på exempelvis diagrammen under samtalet.

Det här studiematerialet utgår ifrån ett förslag på tre träffar, med tre fokusområden utifrån rapporten:

- 1) Varför jämlik jämställdhet?,
- 2) Varför har jämställdheten backat?
- 3) Hur gör vi Sverige mer jämställt?

För var och en av träffarna föreslås diskussionsfrågor och övningar.

Tänk på att det är ni som styr upplägget – och att ni kan revidera det under tidens gång. Ibland kan det uppkomma nya frågor, som det kanske är värt att stanna upp vid. Kanske kommer ni på att ni vill lägga till ännu en träff, för att till exempel titta på hur jämställdheten ser ut internationellt eller för att diskutera vad de svenska riksdagspartierna vill göra för jämställdheten?

Tips på hur ni kan komma igång!

Lika viktigt är att sätta tonen för träffarna, genom att skapa trygghet och en känsla av inkludering i gruppen. Börja därför gärna med en runda, där deltagarna introducerar sig och delger gruppen vilka förväntningar och förhoppningar de har med träffarna. Vad vill de ha med sig när träffarna är slut? Skriv ned detta och återkoppla till dessa under cirkelns gång.

1

Det är viktigt att sätta ramar för träffarna när ni ses första gången. Först behöver de praktiska sakerna avhandlas, såsom datum och lokal. Här kan sådant som närvarolista, inköp av fika och eventuella allergier gås igenom.

2

Det kan också vara bra att ha en struktur som återkommer på träffarna, där varje träff inleds med – och kanske avslutas med en runda. Det är också viktigt att det är högt till tak under samtalen så att alla kan ställa frågor om stort och smått utifrån materialet och frågorna som berörs.

3

Ta kontakt med din lokala ABF-avdelning för att få hjälp att komma igång!

TRÄFF 1

Varför klass, kön och etnicitet för att förstå? Varför jämlik jämställdhet?

Vid den första träffen börjar vi med det mest grundläggande i rapporten. Här beskrivs vad jämlik jämställdhet är och hur klass, kön och etnicitet samspekar när svenskars löneinkomster mäts. **Men varför är detta en grund för att förstå hur Sverige dras isär just nu?**

Diskussionsfrågor:

- Vad missar man när man “bara” mäter ekonomiska skillnader mellan kvinnor och män, utan att ha med klass och etnicitet? Ge exempel.
- Finns det andra konkreta problem i samhället där begreppet “jämlik jämställdhet” kan fungera som förklaringsmodell, förutom det som rapporten belyser om olika gruppers löneinkomster och växande ekonomiska klyftor?

TRÄFF 1

Övning:

- Dela in deltagarna i tre grupper, där varje grupp representerar antingen "klass", "kön" eller "etnicitet"). Varje grupp får i uppdrag att lista de största utmaningarna i samhället just nu. Vad står i vägen för lika möjligheter och jämlika ekonomiska villkor inom respektive kategori (klass=mellan arbetare och tjänstemän, kön= mellan kvinnor och män, etnicitet= mellan de med svensk och utländsk bakgrund)? Var så konkret som möjligt. Ett exempel kan vara att arbetare generellt sett drabbas hårdare av karensdagen än tjänstemän, när det kommer till klass, eller att kvinnor tar ut majoriteten av föräldraledigheten, när det kommer till kön.
- När listorna är klara, ha en diskussion i helgrupp där ni identifierar vilka utmaningar som gäller för fler grupper än en.
- Finns det utmaningar som gäller för alla tre grupperna – eller bara för två? Diskutera hur dessa utmaningar påverkar de berörda människorna i deras vardag. Hur förstärker klass, kön och etnicitet varandra i samhället?

Fundera till nästa gång:

Hur ofta kommer arbetare till tals i media? Hur ofta tillfrågas arbetarkvinnor med utländsk bakgrund i media? Notera i vilka sammanhang som arbetare medverkar eller tillfrågas (till exempel på nyheterna). Och är det någon skillnad i hur (eller hur ofta) tjänstemän kommer till tals?

TRÄFF 2

Arbetarkvinnor halkar efter – och särskilt de med utländsk bakgrund. Varför har jämställdheten backat?

Diskussionsfrågor:

- Titta på tabell 2 på sidan 10. Hur kan man förklara skillnaderna mellan klass, kön och etnicitet i löneinkomst per månad – och utvecklingen över tid?
- Rapporten visar på hur skillnaden i löneinkomster har ökat mellan kvinnor beroende på klass och etnicitet över tid. Vad tror ni att det beror på? Hur kan man förklara att arbetarmännen närmar sig tjänstemannamännen lönemässigt, medan skillnaden i stället ökar bland kvinnor?

TRÄFF 2

Övning:

- Dela in er i grupper och dela ut postit-lappar till vardera grupper. Fundera över de viktigaste 1) politiska besluten och 2) överenskommelserna mellan arbetsmarknadens parter sedan år 2000 som har gjort att arbetarkvinnor har halkat efter i löneinkomster. Försök vara så konkreta som möjligt.
- Varje grupp listar de tio viktigaste besluten på post-it-lappar. När detta är klart tar grupperna med sig lapparna till en gemensam diskussion där de tillsammans kommer fram till ett slutresultat. Postit-lapparna sätts upp upp (exempelvis på en vägg eller en white-board) och rangordnas från 1 till 10 utifrån vilka beslut som varit viktigast som förklaring till att arbetarkvinnor halkat efter ekonomiskt.

Fundera till nästa gång:

Hur får vi fler att förstå de negativa konsekvenserna av en jämlik jämställdhet som backar? Fundera på – och testa gärna – hur människor i din närhet reagerar när du berättar om den växande ekonomiska ojämställdheten? Vilka är de bästa argumenten för att få fler att bry sig och vilja engagera sig för att vända utvecklingen?

TRÄFF 3

Ojämslällldheten är dyr och destruktiv – hur gör vi Sverige mer jämslällldt?

Diskussionsfrågor:

- Jämställdheten backar när klass, kön och etnicitet kombineras, visar rapporten. Vilka blir konsekvenserna på sikt, tror ni, om utvecklingen inte vänds – för individerna som drabbas och för samhället i stort?
- Vem eller vilka aktörer bär det främsta ansvaret för att vända utvecklingen i samhället?
- Vad kan vi – medmänniskor göra för att bidra till mer jämlik jämställdhet?

TRÄFF 3

Övning:

- Dela in deltagarna i grupper. Grupperna får en kort tid (max tio minuter) på sig att brainstorma fram och skriva ner politiska förslag som bidrar till att öka jämställdheten för arbetarkvinnor – och särskilt de med utländsk bakgrund. Använd blädderblockspapper och var så konkreta som möjligt.
- Sätt upp pappren på väggen och ge deltagarna tid att gå runt och läsa varandras förslag. Varje deltagare får fem kryss (eller fem klistermärken eller liknande) att sätta vid de förslag hen tror mest på (gäller för samtliga förslag från samtliga grupper).
- Räkna ihop alla kryss (eller klistermärken) och gör en slutgiltig lista på de fem (eller tio) viktigaste politiska förslagen för jämlik jämställdhet rangordnas – enligt gruppen.
- Ha en avslutande diskussion där de som vill förorda ett annat slutgiltigt resultat får argumentera för detta (till exempel att ett annat förslag tas in på listan, att ett av besluten formuleras om eller hamnar högre respektive lägre i rangordningen) – innan ett slutgiltigt beslut tas. Observera att alla bör vara överens innan övningen avslutas.

Avrundning och sammanfattning

Avsluta den sista träffen med att titta på förväntningarna som sattes i början av den första träffen. Gå en avslutande runda där alla får kommentera vad de har lärt sig under träffarna – och vad de konkret tar med sig framåt.

**Ett samhälle med
mer jämställda
löneinkomster ger
en bättre folkhälsa.**

Från rapporten "800 år kvar till jämställdhet?"

Tips framåt:

Efter att cirkeln är slut finns det möjlighet att fördjupa sig mer i ämnet. Här följer några tips:

“**LO:s jämställdhetsbarometer**” ges ut årligen av LO. I rapporterna som utgår ifrån begreppet “jämlig jämställdhet redovisas statistik över hur klass och kön styr på arbetsmarknaden och i samhället i stort.

Filmen “**Det omätbara**” (2024) är en svensk dokumentärfilm som följer arbetare inom hemtjänst, förskola och äldreomsorg. Till filmen finns även ett studiematerial.

Den svenska filmen “**Så länge hjärtat slår**” (2024) bygger på en sann berättelse om vad som hände när ett vårdbiträde agerar visselblåsare under covidpandemin.

Boken “**Feminism på riktigt**” (2022) granskar riksdagspartiernas jämställdhetspolitik. Här används samma grundläggande idéer om “jämlig jämställdhet” som i “800 år kvar till jämställdhet?” och även här finns ett studiematerial till. <https://arenaide.se/bocker/feminism-pa-riktigt/>

Rapporten “**Vidga normen**” (2021) har tagits fram av Länsstyrelsen i Stockholm och handlar om “hudfärgsbaserad diskriminering” på arbetsmarknaden.

Rapporten “**Antisvart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden**” har tagits fram av CEMFOR, vid Uppsala universitet. Rapporten visar på utbredningen av diskriminering, rasism och afrofofi i Sverige.

